

Eiropas Savienības Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu pārstāvju secinājumi par personu ar invaliditāti piekļuvi sportam

(2019/C 192/06)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME UN PADOMĒ SANĀKUŠIE DALĪBVALSTU VALDĪBU PĀRSTĀVJI,

TĀ KĀ:

1. līdz 2020. gadam ir sagaidāms, ka ES būs 120 miljoni personu ar invaliditāti. ES veicina iespēju vienlīdzību un piekļūstamības nodrošināšanu personām ar invaliditāti. ES stratēģijas būtiska sastāvdaļa ir darbs ceļā uz to, lai izveidotu Eiropu bez šķēršļiem ⁽¹⁾;
2. vispārīgie principi, kas izklāstīti Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām (UNCRPD) ⁽²⁾ 3. pantā, universālā dizaina definīcija, kas izklāstīta 2. pantā, un īpašie noteikumi par dalību kultūras dzīvē, atpūtā, brīvā laika pavadīšanā un sportā, kas ir paredzēti 30. pantā, ir īpaši svarīgi attiecībā uz personu ar invaliditāti līdzdalību sporta pasākumos vienlīdzīgi ar citiem;
3. Eiropas Savienībā invaliditāte un slimība bieži vien tiek minētas kā iemesli, kādēļ cilvēki nepiedalās sportā un fiziskajās aktivitātēs ⁽³⁾;
4. sports var būt īpaši paredzēts personām ar invaliditāti vai pielāgots tā, lai personām ar invaliditāti nodrošinātu piekļuvi neatkarīgi no traucējumu veida – vai tie būtu fiziski, intelektuāli vai maņu traucējumi. Noteiktos apstākļos personas ar invaliditāti var nodarboties ar sportu līdzās personām bez invaliditātes, kas apliecina sporta iekļaujošo būtību;
5. plaši tiek atzīts sporta nozīmīgums no sociālās iekļaušanas viedokļa un jo īpaši sporta loma minoritāšu un marginalizētu grupu integrācijas veicināšanā un panākšanā;
6. lielie sporta pasākumi personām ar invaliditāti kļūst aizvien populārāki, par ko liecina nesenākās vasaras un ziemas paraolimpiskās spēles, kuras piesaistīja plašu TV skatītāju skaitu visā pasaulē, un pastāvīga prakse organizēt nozīmīgus starptautiskus pasākumus personām ar invaliditāti;

UZSVĒR, KA:

7. personām ar invaliditāti ir lielāka iespējamība saskarties ar sociālekonomiski neizdevīgiem apstākļiem, piemēram, nabadzību un zemiem ienākumiem, sociālo izolāciju, diskrimināciju, ierobežotu piekļuvi darba tirgum, ierobežotu piekļuvi transportam, mazāk izglītības iespējām un ar veselību saistītajiem aspektiem. Šie jautājumi negatīvi ietekmē personas ar invaliditāti iespējas piedalīties sportā;
8. tieši saistībā ar sporta vidi personām ar invaliditāti, iespējams, ir jāpārvar, piemēram, šādas problēmas:
 - a) smagi veselības traucējumi var ierobežot mobilitāti un pat radīt fiziskas sāpes dažās sporta treniņu vai spēlēšanas situācijās. To – kopā ar dažādiem šķēršļiem – var pastiprināt negatīva vai ierobežojoša savas invaliditātes uztvere, jo īpaši pārliecības trūkums par savu spēju piedalīties sportā;
 - b) vajadzība pēc specializētām prasmēm un zināšanām par invaliditāti to personu vidū, kas strādā ar personām ar invaliditāti ar sportu saistītu fizisko aktivitāšu vidē, jo īpaši fiziskās audzināšanas skolotāju, sporta treneru un citu sporta darbinieku vidū;
 - c) piekļūstamas sporta infrastruktūras pieejamība saistībā ar sporta treniņu vai apmeklēšanas objektiem, sporta objektiem, kuros personas ar invaliditāti var nodarboties ar sportu, vai sporta pasākumiem, kuros var piedalīties personas ar invaliditāti;
 - d) papildu finansiālās izmaksas, kas saistītas ar specializēta sporta aprīkojuma vai atbalsta pakalpojumu iegādi, bez kuriem nebūtu iespējami treniņi vai sportošana;

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1141#navItem-3>

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁽³⁾ TNS *Opinion & Social* (2018); Sports un fiziskā aktivitāte, Eurobarometra 472. īpašais apsekojums. Apsekojumu pieprasījis Eiropas Komisijas Izglītības, jaunatnes, sporta un kultūras ģenerāldirektorāts, un to koordinējis Komunikācijas ģenerāldirektorāts; darbs uz vietas veikts 2017. gada decembrī.

9. dalība sportā būtu jāskata gan kā sportošana, kas ir viens no fiziskās aktivitātes veidiem, gan kā dalība sociālajās aktivitātēs, piemēram, sporta pasākumu apmeklēšana vai iesaistīšanās sporta kopienā kā brīvprātīgajam, sporta kluba vai fanu kluba biedram;
10. dalība sportā var palīdzēt uzlabot personu ar invaliditāti labklājību, kā arī viņu fizisko un garīgo veselību, vienlaikus palielinot viņu mobilitāti un autonomiju un veicinot sociālo iekļaušanu;
11. nodarbošanās ar sportu no agrīna vecuma personām ar invaliditāti sniedz papildu labumu, jo pozitīvi ietekmē motorisko prasmju attīstību, kas ir būtiska, lai uzlabotu personas vispārējo dzīves kvalitāti;
12. pastiprināta plašsaziņas līdzekļu uzmanība augstu sasniegumu sporta pasākumiem, kuros piedalās personas ar invaliditāti, vai sportistiem ar invaliditāti var iedvesmot gan personas ar invaliditāti, gan personas bez tās sākt sportot. Lai personām ar invaliditāti sports kļūtu pievilcīgāks, būtu jāpieliek pūles ar mērķi nodrošināt, ka tautas sports saņem pienācīgu plašsaziņas līdzekļu uzmanību, neskarot plašsaziņas līdzekļu brīvību;
13. palīgtechnoloģijas var būt svarīgas, lai palīdzētu personām ar invaliditāti piedalīties sporta pasākumos gan tautas sporta, gan augstu sasniegumu sporta līmenī. Tomēr bažas var radīt to pieejamības plašums un pieejamība cenas ziņā;
14. lai veicinātu sporta ilgtspējīgu attīstību personu ar invaliditāti vajadzībām, ir svarīgi īstenot un ievērot antidopinga noteikumus un noteikumus par cīņu pret sacensību rezultātu sarunāšanu, kā arī nodrošināt precīzu invaliditātes novērtēšanu un palīgtechnoloģiju godīgu izmantošanu;
15. brīvprātīgais darbs ir izšķiroši svarīgs, lai atbalstītu sporta nozari, tostarp sportu personām ar invaliditāti;
16. ir svarīgi iekļaut dzimumu perspektīvu stratēģijās un politikas virzienos, kuru mērķis ir palielināt personu ar invaliditāti līdzdalību sportā;
17. sports var nodrošināt sociālo mijiedarbību starp personām ar invaliditāti un personām bez invaliditātes, tādējādi padarot sportu par vērtīgu līdzekli, ar ko veicina iekļautību un savstarpēju sapratni;

AICINA DALĪBVALSTIS SASKAŅĀ AR SUBSIDIARITĀTES PRINCIPU UN ATBILSTOŠĀ LĪMENĪ:

18. atbalstīt sabiedrības informēšanas un izglītošanas kampaņas ģimenes locekļiem, likumīgiem aizbildņiem, personīgajiem palīgiem, fiziskās audzināšanas skolotājiem, treneriem, sporta darbiniekiem un citiem attiecīgajiem sporta kopienas dalībniekiem ar invaliditāti vai bez tās, lai veicinātu atvērtu un pozitīvu attieksmi pret personām ar invaliditāti, kā arī pienācīgu izpratni par iespējām un ieguvumiem, ko visiem, tostarp bērniem un pieaugušajiem ar invaliditāti, sniedz dalība sporta aktivitātēs. Vajadzības gadījumā sniegt palīdzību personu ar invaliditāti ģimenes locekļiem un likumīgiem aizbildņiem, lai veicinātu personu ar invaliditāti dalību sportā;
19. atbalstīt fiziskās audzināšanas skolotāju, treneru, citu sporta jomas darbinieku un brīvprātīgo kopumā – ar invaliditāti vai bez tās – turpmāku izglītību un apmācību, nodrošinot viņiem nepieciešamās zināšanas, specifiskas prasmes un kvalifikāciju atbilstošu atzīšanu, lai viņi varētu iekļaut personas ar invaliditāti dažādās fiziskās audzināšanas vai sporta situācijās. Šādās mācību programmās būtu jāņem vērā atšķirības starp to personu vajadzībām, kuras ir orientētas uz piedalīšanos, un to personu vajadzībām, kuras ir orientētas uz sasniegumiem;
20. rīkoties, lai nodrošinātu personu ar invaliditāti un personu bez invaliditātes piekļuvi sporta infrastruktūrai, ietverot sporta pasākumu apmeklēšanu, treniņus vai sportošana. Pasākumi var ietvert piekļūstamības standartu izstrādi vai uzlabošanu sporta objektos, individualizēta cilvēkresursu atbalsta sniegšanu, līdzekļu pieejamības nodrošināšanu, informētības palielināšanu starp sporta organizācijām valsts, reģionālā un vietējā līmenī par pastāvošajām ES finansējuma iespējām vai attiecīgā gadījumā sportistu ar invaliditāti pārstāvju dalības veicināšanu attiecīgās sporta organizāciju struktūrās;
21. attiecīgā gadījumā valstu izglītības sistēmās veicināt iekļaujošas sporta un fiziskās audzināšanas programmas, lai apmierinātu bērnu ar invaliditāti vajadzības nolūkā nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visiem bērniem, stimulējot viņu līdzdalību ar sportu saistītās fiziskās aktivitātēs, un veicināt viņu interesi par sportu;

22. izmantot esošos sadarbības kanālus starp dalībvalstīm tam, lai veicinātu pieredzes un paraugprakses apmaiņu nolūkā uzlabot personu ar invaliditāti piekļuvi sportam;
23. pievērsties jautājumam par augsta līmeņa un augstus rezultātus sniedošiem sportistiem saistībā ar vienlīdzīgām iespējām personām ar invaliditāti un to nediskrimināciju un veicināt sadarbību un paraugprakses apmaiņu šajā jomā starp struktūrām, kas dalībvalstīs atbildīgas par sportu;

AICINA DALĪBVALSTIS UN EIROPAS KOMISIJU SAVĀS ATTIECĪGAJĀS KOMPETENČU JOMĀS:

24. apsvērt iespēju piedāvāt finansiālu atbalstu organizācijām, kas īpaši paredzētas sporta veicināšanai personām ar invaliditāti, un tradicionālajām sporta organizācijām, kas izstrādā sporta pasākumus personām ar invaliditāti, *inter alia* nolūkā satuvināt abas sporta kopienas;
25. veicināt un atbalstīt darbības – attiecīgā gadījumā ES līmenī –, kas saistītas ar regulāru statistikas datu vākšanu un rādītāju izstrādi attiecībā uz sportu un invaliditāti, piemēram, sporta līdzdalības rādītāji, šķēršļi līdzdalībai, to personu ar invaliditāti skaits, kas reģistrētas sporta klubos, vai intereses par sportu līmenis (*);
26. apsvērt iespēju attiecīgo ekspertu grupu darbā pievērsties jautājumam par personu ar invaliditāti pilnīgu un efektīvu līdzdalību sportā, tostarp īpašām prasmēm un apmācībai, kas vajadzīgas, lai trenētu personas ar invaliditāti (†);
27. izmantot ar sportu saistīto finansējuma daļu no *Erasmus+*, lai personu ar invaliditāti vidū veicinātu sportu un lai veicinātu apmaiņu ar paraugpraksi un politiku starp dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, no Eiropas Sociālā fonda – sporta personāla profesionālai apmācībai vai iekļaušanai ar sporta pasākumu palīdzību, no Eiropas Reģionālās attīstības fonda – lai risinātu jautājumu par sporta infrastruktūru piekļūstamību, un izmantot ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” starpniecību finansēto projektu pētniecības rezultātus, lai attiecīgā gadījumā sekmētu inovatīvus risinājumus nolūkā personas ar invaliditāti iesaistīt sportā;
28. attiecīgā gadījumā popularizēt šādas finansēšanas iespējas un finansēto projektu rezultātus personu ar invaliditāti, sporta organizāciju un citu attiecīgo nevalstisko dalībnieku starpā;
29. vairot informētību par pozitīvajiem rezultātiem, kas gūti darbā, kurš veikts sporta personām ar invaliditāti jomā, tostarp par pozitīvo ietekmi, kāda sportam ir attiecībā uz personu ar invaliditāti sociālo iekļaušanu;

AICINA EIROPAS KOMISIJU:

30. turpināt iekļaut sportu turpmākajās svarīgākajās darbībās, ar ko atbalstīs turpmāko invaliditātes politiku, pamatojoties uz līdzšinējo pieredzi pašreizējās Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā īstenošanā;
31. apspriežot sporta tematus ar sociālajiem partneriem ES līmeņa sociālā dialoga procesos, ietvert ES politiku un pasākumus, ar ko pievēršas personu ar invaliditāti vajadzībām, un veicināt personu ar invaliditāti un tās pārstāvošo organizāciju līdzdalību (‡);
32. izmantot Eiropas Pilsētas pieejamības balvu, lai popularizētu pilsētas, kas personām ar invaliditāti atvieglo piekļuvi sporta objektiem, un izvērtēt, kā saistībā ar Eiropas invaliditātes karti gūtā pieredze var palīdzēt palielināt sporta pasākumu apmeklētības līmeni arī attiecībā uz personām ar invaliditāti;
33. integrēt sportu personām ar invaliditāti dažādos ES līmenī risinātos sporta jautājumos, piemēram, jautājumos par sportistu duālo karjeru vai veselību veicinošām fiziskajām aktivitātēm (‡);

(*) Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 31. pantu.

(†) Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 30. pantu.

(‡) Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 4. panta 3. punktu.

(§) <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/activities/hepa-europe>

AICINA SPORTA KUSTĪBU:

34. ciešā sadarbībā ar personām ar invaliditāti un tās pārstāvošām organizācijām veicināt personu ar invaliditāti līdzdalību vispārēja profila sporta pasākumos visos līmeņos ⁽⁸⁾ nolūkā veicināt sporta sociālās un audzinošās funkcijas sekmīgu izpildi;
35. izmantot esošos solidaritātes mehānismus, jo īpaši profesionālā sporta līmenī, tam, lai sportu personām ar invaliditāti varētu pienācīgi finansēt;
36. izstrādājot sporta sacensību sistēmas vai veicinot līdzdalību sportā kopumā, izmantot iekļaujošu pieeju, šajā nolūkā veicinot tādu pasākumus kā sacensību un apbalvošanas ceremoniju rīkošana sportistiem ar invaliditāti un sportistiem bez invaliditātes vienā laikā un vienā norises vietā; līdzīgā veidā attiecīgā gadījumā veicināt personu ar invaliditāti iekļaušanu personu bez invaliditātes apmācības programmās vai komandās;
37. nodrošināt, ka apmācības, sporta un viesmīlības pakalpojumi ⁽⁹⁾ ir piekļūstami un ka ir nodrošināts saprātīgs pielāgojums ⁽¹⁰⁾, lai apmierinātu personu ar invaliditāti vajadzības;
38. palielināt personu ar invaliditāti informētību par tādām esošajām sporta nodarbībām un apmācības iespējām, kas atbilst viņu vajadzībām;
39. veidot partnerības ar attiecīgajiem institucionālajiem dalībniekiem no privātā vai publiskā sektora, kas darbojas invaliditātes jomā, lai labāk izprastu personu ar invaliditāti vajadzības un intereses un veicinātu lielāku līdzdalību sporta programmās ⁽¹¹⁾.

⁽⁸⁾ Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 30. panta 5. punktu.

⁽⁹⁾ Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 9. pantu.

⁽¹⁰⁾ Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 5. panta 3. punktu.

⁽¹¹⁾ Saskaņā ar ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām 4. panta 3. punktu.

PIELIKUMS

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME UN PADOMĒ SANĀKUŠIE DALĪBVALSTU VALDĪBU PĀRSTĀVJI ATGĀDINA

1. Līguma par Eiropas Savienības darbību ⁽¹⁾ 165. pantu, kurā uzsvērta sporta sociālā un audzinošā nozīme;
2. Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām ⁽²⁾, kurā ES ir līgumslēdzēja puse un kurā tiek atzītas, piemēram, personu ar invaliditāti tiesības vienlīdzīgi ar citiem piedalīties kultūras dzīvē, atpūtas, brīvā laika un sporta pasākumos;
3. Komisijas paziņojumu “Eiropas stratēģija invaliditātes jomā (2010–2020): atjaunināta apņemšanās veidot Eiropu bez šķēršļiem”, kurā attiecībā uz sportu ir uzsvērta nepieciešamība uzlabot sporta pieejamību, veicināt līdzdalību sporta sarīkojumos un veicināt personām ar invaliditāti paredzētu sarīkojumu organizēšanu ⁽³⁾;
4. Padomes secinājumus par atbalstu Eiropas stratēģijas invaliditātes jomā (2010–2020) īstenošanā ⁽⁴⁾;
5. Regulu (ES) Nr. 1288/2013 (2013. gada 11. decembris), ar ko izveido Savienības programmu izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā Erasmus+ un atceļ Lēmumus Nr. 1719/2006/EK, Nr. 1720/2006/EK un Nr. 1298/2008/EK ⁽⁵⁾;
6. Padomes rezolūciju par Eiropas Savienības sporta darba plānu (2017–2020) ⁽⁶⁾, kurā īpašs uzsvars likts uz sociālo iekļaušanu;
7. Padomes secinājumus par sporta nozīmi kā aktīvas sociālās iekļaušanas avotu un dzinēj spēku ⁽⁷⁾;
8. Padomes secinājumus par sporta ieguldījumu ES ekonomikā un jo īpaši jaunatnes bezdarba un sociālās iekļaušanas jautājumu risināšanā ⁽⁸⁾;
9. Padomes secinājumus par sportu kā sociālās iekļaušanas platformu, izmantojot brīvprātīgo darbu ⁽⁹⁾;
10. Padomes secinājumus par treneru lomu sabiedrībā ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A12008E165>

⁽²⁾ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁽³⁾ Dok. 16489/10 – COM(2010) 636 final.

⁽⁴⁾ OV C 300, 11.10.2011., 1. lpp.

⁽⁵⁾ OV L 347, 20.12.2013., 50. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 189, 15.6.2017., 5. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 326, 3.12.2010., 5. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 32, 4.2.2014., 2. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 189, 15.6.2017., 40. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 423, 9.12.2017., 6. lpp.